

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. An prædestinatio sit pars subjectiva vel objectiva divinæ
providentiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

est ab intellectu adæquate ut eliciente; a voluntate autem solum remote, originaliter, & antecedenter.

72 Dices: Esse volitivum ita est proprium voluntatis, ut nullo modo intellectui communicari possit: Ergo etiam esse motivum quoad exercitium.

Sed nego Consequentiam & partem. Ratio dilectum est, quia ratio volitiva est substantia actus voluntatis; efficacia autem motiva, non est substantia, sed modus ejus: unde sicut libertas pateris voluntati tribuitur ut primo principio, ad hunc tamen intellectus ex subordinatione ad voluntatem communicatur, quia illa est quidem motus illius; ita ob eandem rationem intellectus efficacia motiva communicari potest, licet ratio volitiva illi communicari nequeat.

73 Obijes quartò contra ultimam conclusionem. D. Thomas 2.2. quæst. 49. art. 6. ad 3. ait: *In rebus ordinatis ad finem, quæ includitur in ratione providentiæ, importatur rectitudo consilij, & iudicij, & præcepti.* Ergo juxta D. Thomam, providentia & consequenter prædestinatio, non consistit adæquate in imperio, sed etiam in consilio & iudicio regulante electionem.

74 Respondeo rectitudinem consilij & iudicij importari in ordinationem, in qua providentia consistit, non constitutivè & formaliter, sed virtualiter & præsuppositivè: tum quia sine illis rectitudo imperij subsistere nequit: tum etiam quia in actibus animæ ordinatis, præcedens clauditur virtualiter in sequenti. Unde ut docet D. Thomas quæst. 5. de verit. art. 1. ad finem corporis, *In prudentia quodammodo includitur, & voluntas quæ est de fine, & cognitio finis*: quia scilicet uterque actus ad illam supponitur.

75 Obijes ultimò contra eandem conclusionem. Prædestinatio est causa suorum effectuum: Sed imperium subsequens electionem, non est causa effectuum prædestinationis: nam in vi decreti seu electionis efficacia Dei, illi constituuntur futuri: Ergo in imperio electionem subsequente prædestinatio non consistit.

76 Confirmatur primò: Si per impossibile posita electione efficaci non sequeretur imperium, homines essent prædestinati, quia ex vi electionis inæstimabiliter gloriam consequerentur: Ergo antecedenter ad illud salvatur prædestinationis essentia.

77 Confirmatur secundò: Illud imperium cum supponat decretum efficax divinæ voluntatis, eiq; innaturatur, non est scientia simplicis intelligentiæ, sed visio eorum quæ ad finem prædestinationis conducunt: At scientia visionis suum objectum non causat, sed causatum supponit: Ergo imperium subsequens electionem, non causat prædestinationis effectus, ac proinde in illo prædestinatio non consistit.

78 Ad objectionem, concessa Majori, nego Minorem. Ad cujus probationem distinguo Antecedens: Constituitur futuri, inchoativè, & in ordine intentionis, concedo Antecedens. Complete, & in ordine tam intentionis quam executionis, nego Antecedens & Consequentiam. Sicut enim in sententia Suaris, & aliorum qui admittunt in Deo potentiam executivam, ab intellectu & voluntate virtualiter distinctam, ex hoc quod electio divinæ voluntatis sit efficax, non sequitur ex vi illius rem electam constitui complete futuram, ita ut necessarius non sit concursus potentia exequentis, quæ est posterior ipsa

A eò quod solum in suo ordine illam futuram constituat; ita nec in nostra sententia sequitur, necessarium non esse concursum imperij divini, sed solum colligitur illud cum efficaci electione esse infallibiliter connexum.

Ex quo patet solutio ad primam confirmationem: Dato enim illo impossibili, solum inchoativè homines essent prædestinati, non verò formaliter; nec in illo casu gloriam consequerentur, sed solum esset gloria inchoativè futura, non tamen completè, nec executioni foret mandanda: quia ad executionem & productionem rerum non sufficit electio, seu decretum intentionis, sed præterea requiritur usus activus, seu decretum executionis, & consequenter imperium illud dirigens, ut constat ex dictis articulo præcedenti.

B Ad secundam, concessa Majori, distinguo Minorem. Scientia visionis suum objectum non causat, sed causatum supponit: quando est purè speculativa, concedo Minorem. Si sit eminèter speculativa & practica, nego Minorem & Consequentiam. Vel secundò distinguo eandem Minorem: Scientia visionis suum objectum non causat, reduplicativè ut visionis est, transeat. Ut est practica, & approbationis, nego. Utraque solutio latè fuit exposita in Tractatu de scientia Dei.

Disp. 3. art. 2. c. 3.

ARTICULUS IV.

C *An prædestinatio sit pars subiectiva vel objectiva divinæ providentiæ?*

S. I.

Referuntur sententiæ, & vera eligitur.

81 **C**ommunis consensus Theologorum est prædestinationem esse partem providentiæ. Ita D. Thomas in 1. dist. 40. quæst. 1. art. 2. & qu. 6. de veritate ar. 1. *Quare tota difficultas est in explicando quomodo sit pars, & an comparetur ad illam tanquam pars subiectiva, id est ut inferius essentiale ad superius, ita quòd providentia ut sic dividatur in quatuor vel quinque attributa virtualiter distincta: scilicet in providentiam naturalem, supernaturalem generalè, prædestinationem, reprobationem & providentiam ordinis hypostatice; eò ferè modo quo virtus moralis in Deo dividitur in misericordiam, justitiam, liberalitatem, &c. tanquam in diversa attributa, virtualiter inter se distincta. Vel solum sit pars objectiva illius, ita ut una & eadem providentia virtualiter indistincta attingat illos tres ordines, naturæ, gratiæ & unionis hypostatice, & solum ratione diversorum objectorum materialium ad quæ se extendit, diversa nomina sortiatur. Sicut scientia licet sit unicum attributum virtualiter indistinctum, dividitur tamè in scientiam simplicis intelligentiæ & visionis, approbationis & improbationis, &c. per ordinem ad diversa objecta materialia ad quæ terminatur, ut in Tractatu de scientia Dei declaravimus.*

Disp. 1. art. 3. 82

Prima ergo sententia docet prædestinationem ab aliis providentiæ partibus distingui attributivè, sicut distinguuntur intellectus & voluntas, vel scientia & amor, & cõsequenter comparari ad providentiam ut sic, tanquam partem subiectivam illius. Pro hac sententia refertur Soto super Epistolam ad Roman. cap. 9. Illam insinuat Molina quæst. præcedenti art. 2. disp. 2. & proba-

B 3

ba

babilem reputat Suarez libro 1. de prædestinatione cap. 15. eamque expresse docet Herice disp. 22. cap. 7. Hanc etiam docuisse S. Thomam locis supra citatis asserunt Vasquez disp. 87. ca. 5. & Alarcon Tractatu 4. disp. 1. cap. 5. num. 10. Sed falluntur, nam in his locis illam ne leviter quidem insinuat S. Doctor, sed solum dicit prædestinationem esse partem divina providentia: quomodo autem sit pars, ibidem non explicat, sed solum art. 1. hujus quæst. ubi ait: *Prædestinatio quantum ad obiecta, est quedam pars providentia.*

- Unde
- 83) Secunda, & vera sententia, quæ in Schola Thomistarum communis est, asserit providentiam Dei esse unicam attributum, virtualiter indistinctum, & dividi in providentiam naturalem, supernaturalem generalem, prædestinationem, reprobationem & providentiam ordinis hypostatici, tanquam in diversas partes objectivas, & per ordinem ad diversa connotata materialia. Ita Cajetanus, Bannez, Nazarius, & alii, quos referunt & sequuntur Salmanticenses, cum quibus

Tract. 5.
disp. 5.
dub. 3.

Dico primò: Providentiam Dei esse unicam, simplicissimam, & virtualiter indistinctam, subindeque prædestinationem non esse partem subiectivam illius, nec ad illam comparari ut inferius essentiale ad superius univocum vel analogum.

- 84) Probatum conclusio ratione fundamentali. Unitas aut diversitas providentia desumitur ex fine ultimo intento ab ipso provisoro, & non ex finibus particularibus rerum provisarum: Sed tantum est unus finis intentus à Deo in providentia omnium rerum: Ergò tantum est una providentia. Major patet, tum ex D. Thoma 2. 2. quæst. 50. distinguente providentiam regalem, militarem, & æconomicam, ex diversis finibus provisoris, & non ex finibus intermediis & particularibus rerum provisarum. Tum etiam, quia providentia regalis & monarchica apud homines est unica in specie atoma, quia respicit omnia sub ratione unius finis universalissimi, qui est bonum totius regni. Adde, quòd si unitas aut diversitas providentia, ex finibus particularibus rerum provisarum desumeretur, tot essent providentia specie distincta, quot sunt fines particulares rerum, distincti secundum speciem; & alia esset providentia secundum speciem pro animalibus, alia pro cælis, alia pro hominibus quod nullus unquam dixit. Minor autem probatur: Finis Dei ultimus in productione, conservatione, vel mutatione omnium rerum, est communicatio suæ bonitatis, & manifestatio suæ gloriæ: juxta illud Pauli 1. ad Corinth. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* Quo loco intendit Apostolus, quòd omnia creata & creanda in mundo, sunt propter electos, electi propter Christum, & ultimatè omnia propter gloriam Dei: Sed iste finis, ut patet, est unicus. Ergò est unicus finis in providentia omnium rerum à Deo ultimatè intentus.

- 85) Confirmatur primò: Etsi effectus per omnipotentiam producti sint plures, omnipotentia tamen est una, absque virtuali discrimine, prout ad omnes extenditur; quia omnes conveniunt in ratione communi creabilis, quæ est objectum qua si formale omnipotentia Dei. Similiter quamvis plura sciantur à Deo, scientia Dei est una, ex eo quòd omnia sub eadem ratione scibilis adveniunt, scilicet essentia divina, quæ est Deo ra-

tio objectiva sciendi creaturas. Item quamvis factibilia per divinam artem sint plura, quia tamen omnia sub ratione factibilis conveniunt, ratio art. non multiplicatur virtualiter in Deo. Deniq; lex æterna una est, virtuales distinctionem excludens, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 95. art. 1. quia licet plura sint quæ jubet & prohibet, omnia tamen ordinantur ad bonum commune, ad quòd lex dirigit per modum regula. Ergo pariter, quamvis plura provideantur à Deo, quia tamen omnia adunantur in ordine ad finem communem (ostensionem scilicet bonitatis Dei, & divina gloriæ manifestationem) providentia Dei una erit, absq; virtuali discrimine.

Quod potest magis declarari & confirmari. Sicut lex æterna dirigit per modum regulantis, ita providentia per modum ordinantis: At licet regulata per legem æternam diversa sint, & fines particulares inter se differant, quia tamen omnia adunantur in ordine ad bonum universale, cadunt sub eadem lege virtualiter indivisibile. Ergo quamvis ordinata ad finem providentia, inter se distinguantur, & particulares fines diversos inspiciant, quia tamen omnia adunantur in ordine ad finem universalissimi provisoris, providentia erit una.

Confirmatur ampliùs: Licet idea multiplicentur in Deo, quia significantur ut objectum intellectus, sive ut id quòd à Deo intelligitur, ars tamen & scientia non multiplicatur, quia significantur ut id quòd Deus intelligit, ut docet D. Thomas supra quæst. 15. art. 2. ad 2. At providentia significatur non per modum objectum intellectus, sed ut id quòd Deus practice intelligit & ordinat de agendis in finem: Ergò est una, nec dum formaliter, sed etiam virtualiter.

Dico secundò: Prædestinationem esse partem objectivam providentia divina.

Probatum breviter: Ideo Tractatus de celo verbi gratia, est pars objectiva Philosophia naturalis, quia cum ejus objectum sit ens mobile in sua latitudine, Tractatus de celo agit de quadam mobili in particulari, sub ente mobili in hoc contento particulariter: Sed divina providentia ad omnia providenda se extendit, secundum ordinem quem dicunt ad finem, ostensionem scilicet attributorum Dei; prædestinatio vero solum erga media efficaciter ad gloriam conducentia versatur, quæ sub ratione medii ordinabilis ad finem illum universalissimum, ut partes continentur: Ergò est pars objectiva divina Providentia.

§. 1. III.

Solvuntur obiectiones.

Objicies primò: In Deo sunt plures species relationum realium, scilicet paternitas, filiacio & spiratio. Plures species virtutum moralium: nempe misericordia, justitia, liberalitas, mansuetudo, &c. Plures ideae specie diversa, ut colligitur ex D. Thoma supra quæst. 15. art. 2. Quidam ergo etiam poterunt in illo admitti plures providentia virtualiter inter se distinctæ.

Confirmatur primò: Virtutes morales non desumunt suam entitatem & specificationem à fine ultimo ad quem ab operante ordinantur, sed à fine proximo quem immediate respiciunt, ut docent Theologi in Tractatu de virtutibus: Ergò licet providentia finem ultimum provisoris re-

speciat, non sequitur illam esse unicum attributum virtualiter indistinctum.

91. Confirmatur se cundo: Quæ sunt diversi ordinis, essentialiter, aut saltem virtualiter distinguuntur: unde Deus ut author naturalis, virtualiter distinguitur à seipso ut est author supernaturalis. Sed providentia naturalis & prædestinationis sunt diversi ordinis: Ergo saltem virtualiter distinguuntur.

92. Ad objectionem respondeo, concesso Antecedente, negando Consequentiam & paritatem: Nam relationes plurificatur in Deo ob diversam oppositionem propter quam realiter distinguuntur, quæ oppositio non invenitur inter providentiam & prædestinationem. Virtutes morales virtualiter in Deo distinguuntur, quia illæ non specificantur à fine ultimo quem ex parte operantis, & imperativè respiciunt, sed ab objectis propriis justitia à jure unicuique servando, misericordia ab aliena miseria sublevanda, &c. quæ cum sint objecta diversa formaliter, specificant virtutes realiter in nobis distinctas, & in Deo virtualiter, quatenus justitia divina respicit Dei dignitatem prout continet objectivè honestatè publicè creatæ, & misericordia divina bonitatè Dei attingit, prout est ratio sublevandi alienam miseriæ. Providentia autem quæ virtus est ordinativa universalissimi provisoris, finem universalissimum respicit, à quo accipit unitatem necdum formalem, sed etiam virtuale.

Deniq; ut colligitur ex D. Thoma supra qu. 1. art. 2. ad 2. Inter ideam & providentiam notabile intercedit discrimen. Nam providentia se tenet ex parte Dei providentis & intelligentis, & significatur ut id quod Deus practicè intelligit & ordinar de agendis; unde cum divino intellectu commensurari debet quoad unitatem in modo attingendi proprium objectum, ac prout inde sicut intellectus divinus absq; virtuali divinitate sufficiente ut dicantur plures intellectus, in Deo omnia attingit quæ sub objecto proprio continentur: ita providentia, absq; virtuali divinitate ad omnia se extendit, quæ comprehenduntur sub ratione ordinabilis in finem inspectum ab illa. Idea verò se tenet ex parte objecti intellecti, & significatur ut id quod à Deo intelligitur: unde non cum intellectu, sed cum objecto proportionatur quoad unitatem vel divinitatem; atq; adeo cum objecta à Deo intellecta plura sint, plures etiam datur ideæ in Deo.

93. Ad primam confirmationem dicendum quòd licet aliquæ virtutes morales specificentur in nobis à fine proximo: ut justitia, misericordia, clementia, &c. Tamen dantur aliquæ, quæ ex propria ratione habent respicere finem ultimum, & ab illo unitatem & specificationem desumunt: ut charitas, providentia regalis, &c. fortiori providentia divina.

94. Ad secundam distinguo Majorem: Quæ sunt diversi ordinis ex parte ejus quod in recto & formaliter dicunt, distinguuntur saltem virtualiter concedo Majorem. Quæ sunt diversi ordinis ex parte ejus quod de connotato & materialiter importat, nego Majorem. Unde ad Minorem respondeo providentiam divinam non esse diversi ordinis à prædestinatione, ex parte formaliter importati, sed tantum ex parte materialis connotati: quæ etiam ratione, Deus ut author supernaturalis, non distinguuntur virtualiter à seipso ut author naturalis, quia hæc distinctio solùm petitur ex parte diversorum effectuum quos

A producit, & non ex parte ipsius omnipotentia.

95. Objicies secundo: Pars subjectiva dicitur illa quæ addit aliquid supra rationem communem & superiorem: Sed prædestinatio addit aliquid supra providentiam generalem, scilicet efficaciam mediorem, & consecutionem finis, ut infra dicemus; Ergo est pars subjectiva, & non tantum objectiva divinæ providentiæ.

96. Respondeo distinguendo Majorem. Quæ addit aliquid se tenens ex parte rationis formalis, concedo Majorem. Se tenens solum ex parte objecti seu connotati materialis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem, & nego Consequentiam. Itaque non omnis additio ad aliquid facit partem subjectivam, sed additio ad rationem formalem & per se. Nam intellectus practicus addit aliquid supra intellectum, scilicet ordinem ad operationem, & tamen non est pars subjectiva illius, quia ratio practici se tenet tantum ex parte objecti materialis intellectus, non autem ex parte objecti formalis. Item scientia visionis vel approbationis in Deo, addunt aliquid supra scientiam ut sic, scilicet præsentiam objecti in mensura propria vel superiori æternitatis, & decretum seu beneplacitum divinæ voluntatis; & tamen non sunt partes subjectivæ, sed objectivæ tantum divinæ scientiæ. Cui ergo efficacia mediorem & consecutio gloriæ, quæ addit prædestinatio supra providentiam generalem, non sunt aliquid se tenens ex parte rationis formalis divinæ providentiæ, quæ est respicere finem ultimum simpliciter ipsius provisoris, prædestinatio non est pars subjectiva, sed tantum objectiva divinæ providentiæ.

97. Objicies tertio contra secundam conclusionem: Partes objectivæ alicujus virtutis vel habitus, sunt ejusdem rationis & conditionis: Sed prædestinatio non est ejusdem conditionis ac aliæ partes divinæ providentiæ: Ergo non est pars objectiva illius. Major constat: nam omnes conclusiones Theologicæ v. g. quia sunt partes objectivæ habitus Theologici, procedunt ex principiis fidei, & nituntur divinæ revelationi virtuali. Minor verò probatur: Prædestinatio importat infallibilem finem consecutionem, quam non dicunt aliæ partes divinæ providentiæ: ut constat in reprobatione, quæ est quædam providentia quæ versatur circa res quæ nunquam consequentur sicut finem: Ergo prædestinatio non est ejusdem conditionis & rationis, ac aliæ partes divinæ providentiæ.

98. Respondeo partes integrales vel objectivas alicujus virtutis vel habitus, debere esse ejusdem conditionis essentialis, non tamè semper requiri ut sint ejusdem conditionis accidentalis: hoc autem quod est consequi infallibiliter finem rei provise, non est conditio essentialis, sed tantum accidentalis divinæ providentiæ ut sic, quæ solum respicit essentialiter finem ultimū ipsius provisoris: scilicet gloriam Dei, & divino attributorum manifestationem, & hunc semper consequitur, ac prout in illo omnes ejus partes semper conveniunt.

ARTICULUS V.

Corollaria notata digna.

99. EX dictis in hac disputatione colliges primò: prædestinationem rectè sic definiti ab Augustino libro de dono persever. cap. 14. Prædestinatio est...